

АНАЛІЗ НАЦІОНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА, ЩО ЗАБЕЗПЕЧУЄ БОРОТЬБУ
З ВІДМИВАННЯМ ГРОШЕЙ В УКРАЇНІ

Існування організованої злочинності в Україні обумовило потребу в нормативно-правовому забезпеченні комплексу заходів, спрямованих на протидію цьому суспільно небезпечному явищу. Як правило, джерелом фінансування організованих кримінальних груп є прибутки, що були отримані незаконними шляхом, а потім легалізовані. З цього погляду, попередження і протидія легалізації прибутків, отриманих злочинним шляхом, є одним із найефективніших засобів боротьби з організованою злочинністю. Тому сукупність нормативно-правових актів, спрямованих на боротьбу з відмиванням «брудних» грошей, є базисом, на якому варто будувати методики припинення діяльності організованих злочинних груп.

Перші кроки на шляху до створення законодавчої бази для протидії відмиванню грошей в Україні були зроблені в 1995 р., коли Верховна Рада прийняла Закон № 323/95-ВР від 15.09.1995 р. «Про приєднання України до Конвенції про відмивання, розшук, арешт і конфіскацію прибутків, отриманих злочинним шляхом» (Страсбурська конвенція ООН від 8 листопада 1990 р.). У 1997 р. Україна ратифікувала цю Конвенцію [1], що встановлює основні принципи боротьби з легалізацією прибутків, отриманих злочинним шляхом. У документі визначені базові терміни, пов'язані з відмиванням «брудних» грошей. Так, під *прибутками* розуміються будь-які економічні вигоди, отримані в результаті вчинення карного правопорушення. Поняття вигод, у свою чергу, містить у собі будь-яке майно, а також юридичні документи, що підтверджують права на це майно. Конвенцією також визначений термін предикатного (або основного) правопорушення: «основне правопорушення означає будь-яке карне правопорушення, у результаті якого були отримані прибутки, що можуть стати об'єктом легалізації» [2].

Стаття 6 даної Конвенції кваліфікує як легалізацію такі *дії*

а) перетворення або передачу матеріальних цінностей, про котрі явно відомо, що вони складають прибуток від злочину, із метою сховати незаконне походження даних матеріальних цінностей або допомогти будь-якій особі, що замішана у вчиненні основного правопорушення, уникнути юридичних наслідків цих діянь;

б) утаювання або перекручування дійсної природи, походження, місцезнаходження, розміщення, прямування майна або прав на нього, коли відомо, що це майно є прибутком, отриманим злочинним шляхом; з урахуванням конституційних принципів та основних концепцій національної правової системи;

в) придбання, володіння або використання майна, якщо в момент його отримання відомо, що воно є прибутком, отриманим злочинним шляхом [2];

г) участь або співучасть будь-якому правопорушенню, що визначається цією статтею, замах на вчинення, допомога, підбурювання, сприяння або консультування у зв'язку зі скоєнням цього злочину.

Кінцевою метою у цій боротьбі повинні стати арешт і конфіскація незаконно придбаного майна.

Приєднання України до Страсбурської конвенції дало вітчизняним парламентарям ґрунт для розробки відповідного внутрішнього законодавства. З моменту ратифікації Конвенції наприкінці 1997 р. до прийняття спеціального закону про боротьбу з відмиванням «брудних» грошей (2002 рік) минуло майже 5 років. У цей період було прийнято кілька підзаконних нормативних актів: 1) Указ Президента України від 10.12.2001 р. № 1199/2001 «Про заходи щодо попередження легалізації прибутків, отриманих злочинним шляхом»; 2) Указ Президента України від 19.07.2001 р. № 532/2001 «Про додаткові заходи щодо попередження легалізації прибутків, отриманих злочинним шляхом»; 3) Спільна постанова Кабінету Міністрів України і Національного Банку України від 28.08.2001 року № 1124 «Про сорок рекомендацій Групи розробки фінансових методів боротьби з відмиванням грошей (FATF)».

Слід зазначити, що перераховані вище нормативні акти містять досить суперечливі моменти, насамперед із погляду їх імплементації. Дійсно, деякі з рекомендацій FATF викликають обґрунтоване здивування в силу того, що ефективність боротьби з відмиванням грошей у діяльності цієї організації превалює над принципами зберігання банківської таємниці. У пункті А постанови Кабінету Міністрів України «Про сорок рекомендацій Групи розробки фінансових методів боротьби з відмиванням грошей (FATF)», є норма: «Закони про зберігання таємниці фінансовими установами повинні формулюватися таким чином, щоб не перешкоджати виконанню цих рекомендацій» [3]. Виникає дилема стосовно зберігання банківської (фінансової) таємниці, оскільки банки у своїй діяльності повинні керуватися стандартами Базельського комітету по банківському нагляду в частині «Відповідне ставлення банків до клієнтів». Так чи інакше, ця проблема перекочувала в ще один базовий директивний документ, що варто притримуватися українським банкірам. Такою є постанова НБУ № 164 від 30.04.2002 р., де викладені конкретні методичні рекомендації для виявлення сумнівних фінансових операцій. Рекомендації містять ряд критеріїв виявлення підозрілих операцій. У той же час багато з цих критеріїв не дозволяють із достатньою можливістю відносити ті або інші операції до розряду сумнівних. Тому на основі вищевведених рекомендацій банки змушені були самостійно вживати заходів для розробки систем виявлення сумнівних операцій.

Кульмінацією процесу в Україні стало прийняття Закону «Про попередження і протидію легалізації (відмиванню) прибутків, отриманих злочинним шляхом». Закон регулює відносини в сфері попередження і протидії введенню в легальний оборот прибутків, отриманих злочинним шляхом, і спрямований на боротьбу з фінансуванням тероризму. В ньому указується, що *злочинні прибутки* – це економічна вигода, отримана в результаті вчинення суспільно небезпечної протиправної дії, що передуює легалізації (від-

миванню прибутків), і може складатися з матеріальної власності, або власності, вираженої в правах, а також включати рухоме або нерухоме майно або документи, що підтверджують право на таке майно або його частину [4]. Як бачимо, визначення дуже схоже на те, що дано в Страсбурській конвенції.

Відповідно до ст.2 закону, до *легалізації прибутків* належать дії, спрямовані на приховування або маскуванню: а) незаконного походження засобів або іншого майна, б) володіння ними, в) прав на такі засоби, г) джерел, д) місцезнаходження, е) переміщення, ж) придбання, володіння або використання засобів або іншого майна, за умови усвідомлення особою, що вони були прибутками. Дія цього закону поширюється на громадян України, іноземців і осіб без громадянства, і так само юридичні особи, їхні філії, представництва й інші відособлені підрозділи, що забезпечують проведення фінансових операцій на території України, а так само за її межами відповідно до міжнародних договорів України.

Законом передбачається *фінансовий моніторинг* двох рівнів: *первинного і державного*.

Первинним фінансовим моніторингом повинні займатися: банки, страхові й інші фінансові установи; платіжні організації, члени платіжних систем, еквайрингові і клірингові установи; товарні, фондові й інші біржі; фахові учасники ринку цінних паперів; інститути спільного інвестування; ігрові заклади, ломбарди, юридичні особи, що організують які-небудь лотереї; підприємства, організації, що здійснюють керування інвестиційними фондами або недержавними пенсійними фондами; підприємства та об'єднання зв'язку, інші організації, що здійснюють перекази коштів; інші юридичні особи, що відповідно до законодавства займаються фінансовими операціями.

Суб'єктами державного фінансового моніторингу є: центральні органи виконавчої влади і Національний банк України, що відповідно до закону виконують функції регулювання і нагляду за діяльністю юридичних осіб, що здійснюють фінансові операції; спеціально уповноважений орган виконавчої влади з питань фінансового моніторингу – урядовий орган державного управління, що діє в складі Міністерства фінансів України. Таким уповноваженим органом є Департамент фінансового моніторингу Міністерства фінансів України [4, ст.4].

Порядок надання Уповноваженому органу інформації про фінансову операцію, що підлягає обов'язковому фінансовому моніторингу, установлюється Національним банком України – для банківських установ, і Кабінетом Міністрів України – для інших суб'єктів первинного фінансового моніторингу.

До *обов'язків* суб'єкта первинного фінансового моніторингу, відповідно до закону, належать:

– ідентифікація особи, що здійснює фінансову операцію, яка підлягає фінансовому моніторингу, або відкриває рахунок (у тому числі депозитний), на підставі наданих у встановленому порядку документів або за наявності підстав думати, що інформація щодо ідентифікації особистості потребує уточнення;

- забезпечення виявлення і реєстрації фінансових операцій, що відповідно до цього закону підлягають фінансовому моніторингу;
- надання Уповноваженому органу даних про фінансову операцію, що підлягає фінансовому моніторингу, не пізніше трьох робочих днів із моменту її реєстрації;
- сприяння співробітникам Уповноваженого органу в проведенні аналізу фінансових операцій, які підлягають обов'язковому фінансовому моніторингу;
- надання, відповідно до законодавства, додаткової інформації на запит Уповноваженого органу, відносно фінансових операцій, що підлягають обов'язковому фінансовому моніторингу, у тому числі і таких, що є банківською і комерційною таємницею, не пізніше трьох днів із моменту одержання запиту;
- сприяння суб'єктам державного фінансового моніторингу в питаннях аналізу фінансових операцій, що підлягають фінансовому моніторингу;
- попередження розголошення (у тому числі особам, фінансові операції яких перевіряються) інформації, що дається Уповноваженому органу, і іншої інформації з питань фінансового моніторингу (у тому числі і про самий факт передачі такої інформації);
- збереження документів, що стосуються ідентифікації осіб, якими зроблені фінансові операції, що підлягають фінансовому моніторингу, і всієї документації про вчинення операції протягом п'ятих років після її проведення [4, ст.5].

Суб'єкт первинного фінансового моніторингу відповідно до українського законодавства самостійно встановлює процедуру проведення такого моніторингу і призначає співробітника, відповідального за його проведення.

Суб'єктами державного фінансового моніторингу (за винятком Уповноваженого органу), що відповідно до законодавства виконують функції регулювання і нагляду за суб'єктами первинного моніторингу, є: Національний банк України, Державна комісія з цінних паперів і фондового ринку, спеціально Уповноважений орган виконавчої влади в сфері регулювання фінансових послуг.

До *повноважень* суб'єктів державного фінансового моніторингу закон, крім організаційно–управлінських функцій, відносить обов'язок: під час здійснення нагляду перевіряти виконання вимог законодавства з питань попередження і протидії легалізації прибутків і фінансування тероризму, у встановленому законом порядку вживати заходів щодо запобігання таких дій, усунення причин і умов, що їм сприяють; інформувати Уповноважений орган про виявлені факти порушень законодавства суб'єктами первинного фінансового моніторингу; забезпечувати цілісність інформації, отриманої від суб'єктів первинного фінансового моніторингу, державного фінансового моніторингу і правоохоронних органів; надавати Уповноваженому органу інформацію і документи, що необхідні для виконання завдань (за винятком інформації, що стосується особистого життя громадян), у порядку, встановленому законом [4, ст.8].

Законом України «Про попередження і протидію легалізації (відмиванню) прибутків, отриманих злочинним шляхом» передбачається *обов'язковий фінансовий моніторинг і внутрішній фінансовий моніторинг*. *Обов'язковий фінансовий моніторинг* містить сукупність заходів спеціально уповноваженого органу виконавчої влади з питань фінансового моніторингу по аналізу інформації щодо фінансових операцій, що дається суб'єктами первинного фінансового моніторингу, а також заходів щодо перевірки такої інформації відповідно до законодавства України.

У розділі III закону про боротьбу з відмиванням грошей устанавлюється перелік операцій, що повинні піддаватися фінансовому моніторингу.

Внутрішній фінансовий моніторинг забезпечується діяльністю банків, страхових компаній, платіжних організацій. *Обов'язковому фінансовому моніторингу підлягають операції, якщо їхня сума дорівнює або перевищує 80 тисяч гривень, або дорівнює або перевищує суму в іноземній валюті, еквівалентну 80 тисячам гривень* [5]. Відповідно до тексту цієї статті, *обов'язковий фінансовий моніторинг проводиться при таких транзакціях³:*

- переказу коштів на анонімний (номерний) рахунок за кордон і прихід грошей з анонімного (номерного) рахунку через кордон, а також переказ коштів на рахунок, відкритий у фінансовій установі в країні, що входить до списку офшорних зон, затвердженого Кабінетом Міністрів;

- покупка (продаж) чеків, дорожніх чеків або інших подібних платіжних засобів за готівку;

- зарахування або переказ коштів, надання або одержання кредиту (позики), проведення фінансових операцій із цінними паперами у випадку, коли хоча б одна зі сторін є фізичною або юридичною особою, зареєстрованою, мешкаючою або що знаходиться в країні (на території), що не приймає участі в міжнародному співробітництві в сфері боротьби з відмиванням грошей, або ж однієї зі сторін є особа, що має рахунок у банку, зареєстрованому у вищевказаній країні (території). Перелік таких країн і територій визначається в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України на основі списків, затверджених міжнародними організаціями, і підлягає оголошенню;

- переказ готівкових коштів за кордон з вимогою видати одержувачу готівку;

- зарахування на рахунок коштів у готівкових формах з їхнім подальшим переказом іншій особі в той же самий або наступний день;

- зарахування коштів на рахунок або списання з рахунку юридичної особи, період діяльності якої не перевищує трьох місяців із моменту реєстрації, або зарахування коштів на рахунок (списання з рахунку) юридичної особи, якщо операції на зазначеному рахунку не проводилися з моменту його відкриття;

- відкриття рахунку з внесенням на нього коштів на користь третьої особи;

³ Транзакції – тут сукупність банківських операцій.

- переказ особою коштів за кордон при відсутності зовнішньоекономічного контракту;
- обмін банкнот (особливо іноземної валюти) на банкноти іншого номіналу;
- здійснення фінансових операцій із цінними паперами на пред'явника, не розміщеними в депозитаріях;
- придбання особою цінних паперів за готівку;
- виплата фізичній особі страхового відшкодування або одержання страхової премії;
- виплата особі виграшу в лотерею, у казино або в іншому ігровому закладі;
- розміщення дорогоцінних металів, дорогоцінних каменів і інших цінностей у ломбарді.

Фінансова операція підлягає внутрішньому фінансовому моніторингу, якщо вона характеризується хоча б одним із нижченаведених ознак [4, ст.12]:

- 1) заплутаний або незвичний характер фінансової операції, що не має очевидного економічного змісту або очевидної законної цілі;
- 2) невідповідність фінансової операції діяльності юридичної особи, установлені статутними документами цієї особи.

Такі основні вимоги Закону України «Про попередження і протидію легалізації (відмиванню) прибутків, отриманих злочинним шляхом». Закон набрав чинності з травня 2003 року. В цілому, прийняття цього закону наприкінці листопада (у початковій редакції) не зняло напруженості у відносинах України і FATF. Тому вже 24 грудня 2002 року був прийнятий Закон «Про внесення змін у Закон України «Про попередження і протидію легалізації (відмиванню) прибутків, отриманих злочинним шляхом». Зміни стосуються правил ідентифікації клієнтів при проведенні операцій суб'єктами фінансового моніторингу. Відповідно до нової редакції закону, у випадках, коли особа діє від імені іншої людини, або виникають підозри, що особа діє не від свого імені, або ж вигодоотримувачем є інша особа, фінансові установи також зобов'язані ідентифікувати особу, від імені якої здійснюється операція, або особу, що є одержувачем вигод.

Прийняття Закону України «Про попередження і протидію легалізації (відмиванню) прибутків, отриманих злочинним шляхом» спричинило необхідність внесення змін в інші нормативні акти. Так, у Законі «Про банки і банківську діяльність» і Законі «Про фінансові послуги і державне регулювання ринків фінансових послуг» [6, 7] були посилені норми, що стосуються ідентифікації клієнтів. Відповідно до прийнятих поправок банкам заборонено відкривати і вести анонімні рахунки.

Відповідно до Закону «Про попередження і протидію легалізації (відмиванню) прибутків, отриманих злочинним шляхом», відмивання грошей доповнило список злочинів, за вчинення яких передбачена кримінальна й адміністративна відповідальність. До прийняття закону, особи, що учинили злочини, які були пов'язані з легалізацією прибутків, відповідали відповідно статті 198 Кримінального кодексу «Придбання або збут майна, завідомо здобутого злочинним шляхом» і статті 209 «Легалізація (відмивання) грошових коштів і іншого майна, здобутих злочинним шляхом». Відповідно до

нової редакції статті 198, за цією статтею повинні виноситися обвинувачення щодо осіб, що одержували, зберігали і продавали злочинно отримане майно без ознак легалізації прибутків.

Кримінальна відповідальність за легалізацію прибутків, отриманих злочинним шляхом, передбачена статтею 209, і статтею, що доповнила Кримінальний кодекс, 209 [8].

Стаття 209 КК так визначає легалізацію (відмивання) грошових коштів та іншого майна, здобутих злочинним шляхом: вчинення фінансових операцій та інших угод з грошовими коштами та іншим майном, здобутих завідомо злочинним шляхом, а також використання зазначених коштів та іншого майна для здійснення підприємницької або іншої господарської діяльності, а також створення організованих груп в Україні чи за її межами для легалізації (відмивання) грошових коштів та іншого майна, здобутих завідомо злочинним шляхом; або ж ті самі дії, що вчинені повторно або за попередньою змовою групою осіб. Предметом цього злочину є будь-яке майно (в тому числі грошові кошти), здобуте завідомо злочинним шляхом.

З об'єктивної сторони злочин характеризується лише активними діями: вчинення будь-яких угод, в тому числі фінансових операцій, з грошовими коштами та іншим майном, здобутими завідомо злочинним шляхом; використання грошових коштів та іншого майна, здобутих завідомо злочинним шляхом, для здійснення будь-якої господарської, в тому числі підприємницької діяльності; створення організованих груп в Україні чи за її межами для легалізації (відмивання) грошових коштів та іншого майна, здобутих завідомо злочинним шляхом. Злочин є закінченим з моменту вчинення будь-якого із названих діянь.

Фінансові операції з грошовими коштами та іншим майном, здобутими завідомо злочинним шляхом, законодавцем розглядаються як один з видів угод з такими коштами та майном. Під фінансовими операціями слід розуміти угоди або інші дії фізичних чи юридичних осіб (незалежно від того, чи є вони резидентами або нерезидентами України), спрямовані на встановлення, зміну або припинення пов'язаних з ними цивільних прав і обов'язків. Фінансові операції є одним із видів фінансових послуг – операцій з фінансовими активами, що здійснюються в інтересах третіх осіб за власний рахунок чи за рахунок цих осіб, а у випадках, передбачених законодавством, – за рахунок залучених від інших осіб фінансових активів, з метою отримання прибутків або збереження реальної вартості фінансових активів [7, п.5, ст.1]. Фінансовими операціями з грошовими коштами, здобутими завідомо злочинним шляхом, можуть визнаватись надання таких коштів у позику, в тому числі і на умовах фінансового кредиту, фінансового лізингу, внесення коштів на рахунки у фінансових установах, придбання цінних паперів, внесення готівкових грошових коштів до статутних фондів суб'єктів підприємництва тощо. Під іншими угодами слід розуміти будь-які цивільно-правові угоди і, перш за все, угоди купівлі-продажу: легальна купівля будь-якого майна за здобуті шляхом вчинення злочину грошові кошти; продаж майна, здобутого шляхом вчинення злочину, наприклад, викраденого майна.

Вчинення будь-яких угод з грошовими коштами та іншим майном, здобутих завідомо злочинним шляхом, – це укладання щодо таких коштів та майна будь-яких цивільно-правових угод, тобто вчинення дій, спрямованих на встановлення, зміну або припинення пинення цивільних прав або обов'язків [9, ст.41), незалежно від їх виду, тобто дво- або багатосторонніх, які іменуються договорами, так і односторонніх, наприклад дарування майна, здобутого завідомо злочинним шляхом.

У ст.209 КК говориться про грошові кошти та інше майно, здобуті завідомо злочинним шляхом, тому притягнення до кримінальної відповідальності за легалізацію таких коштів і майна можливе лише за умови, що зазначене походження грошових коштів і майна встановлено судом у відповідних процесуальних документах (вироку суду, постанові про звільнення від кримінальної відповідальності, відмові в порушенні кримінальної справи, постанові про закриття кримінальної справи тощо), оскільки визнання особи винною у вчиненні злочину можливе лише за вироком суду. Якщо легалізацію грошових коштів і майна здійснює особа, яка їх здобула шляхом вчинення злочину, який не був предметом кримінального переслідування, то можливе притягнення особи до кримінальної відповідальності одночасно як за предикатний злочин, так і за легалізацію грошових коштів і майна, здобутих завідомо злочинним шляхом, оскільки така особа усвідомлює, що нею вчиняється легалізація (відмивання) коштів чи іншого майна, здобутих нею злочинним шляхом.

Виходячи із законодавчого визначення понять «підприємницька діяльність» та «господарська діяльність» [8, п.6, ст.202] під використанням грошових коштів, та іншого майна здобутих завідомо злочинним шляхом, для здійснення підприємницької або іншої господарської діяльності, слід розуміти їх використання при здійсненні легальної діяльності по виробництву продукції, виконанню робіт, наданню послуг, торгівлі суб'єктами господарської (підприємницької) діяльності, зареєстрованими як такі у встановленому законом порядку: 1) будь-яке інвестування зазначених коштів та майна у здійснення господарської діяльності (внесення їх як вкладу до статутного фонду суб'єкта підприємницької діяльності або безоплатна передача такому суб'єкту, інвестування у спільну господарську діяльність тощо); 2) придбання за здобуті злочинним шляхом грошові кошти сировини, продукції, іншого майна для використання у господарській діяльності; 3) використання майна, здобутого злочинним шляхом, як напівфабрикатів, сировини тощо; 4) фактичне користування майном, здобутим завідомо злочинним шляхом, наприклад, викраденими транспортними засобами, меблями, оргтехнікою, верстатами, обладнанням, приладами тощо при здійсненні господарської діяльності.

Під легалізацією (відмиванням) грошових коштів та іншого майна, здобутих завідомо злочинним шляхом, Кримінальний кодекс України розуміє вчинення будь-яких дій, спрямованих на надання законного статусу зазначеним коштам та майну – надання законного статусу володінню, користуванню або розпорядженню грошовими коштами чи іншими доходами, отриманими злочинним шляхом. До цього нагадаємо, що при кваліфі-

кації цього злочину слід звертатись і до ст.6 Страсбурської конвенції, аналіз якої ми навели вище.

Із суб'єктивної сторони злочин є умисним, вид умислу прямий. Обов'язковою ознакою складу злочину є мета – надання законного статусу (легальності) здобутим завідомо злочинним шляхом грошовим коштам та іншому майну або використання їх для здійснення підприємницької або іншої господарської діяльності.

Суб'єктом злочину може бути як особа, яка здобула злочинним шляхом грошові кошти та інше майно, так і будь-яка інша особа, яка здійснює зазначені у диспозиції ч.1 ст.209 діяння з метою легалізації грошових коштів та іншого майна, здобутих злочинним шляхом іншими особами. При цьому така особа усвідомлює, що грошові кошти та майно, які нею легалізуються, здобуті іншою особою шляхом вчинення злочину. Додатковою ознакою цього злочину, як ми вважаємо є право (можливість) підписання особою фінансових документів та розпорядження коштами.

Характерною особливістю сформульованого у ст.209 злочину є те, що передбаченими нею діями здобуті злочинним шляхом кошти та майно вводяться у легальний оборот, використовуються при здійсненні легальної, дозволеної діяльності, інвестуються у легальну економіку. Використання таких коштів у «тіньовій» економіці, тобто при здійсненні незаконної, в тому числі злочинної діяльності (наприклад, при незаконному виготовленні та збуті зброї, бойових припасів, творів, що пропагують культ насильства і жорстокості, порнографічних предметів) не утворює передбаченого ст.209 злочину, оскільки здобутим злочинним шляхом грошовим коштам та іншому майну не надається легального статусу. Виняток становить лише використання коштів, здобутих від незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів, з метою продовження їх незаконного обігу, відповідальність за яке передбачена ст.306 КК.

Злочин, передбачений ст.209, необхідно відмежовувати від злочину, передбаченого у формах заздальгідь не обіцяного збуту майна, завідомо здобутого шляхом. За ст.198 кваліфікуються заздальгідь не обіцяні дії щодо майна, добутого злочинним шляхом, а для кваліфікації дій за ст.209 не має значення, були заздальгідь обіцяні чи ні передбачені нею дії. Зберігання майна, здобутого завідомо злочинним шляхом, як вид його легалізації, може кваліфікуватися за ст.209 лише за умови, що таке зберігання здійснюється на підставі легально укладеної цивільно-правової угоди.

Стаття 209¹. Щодо умисного порушення вимог законодавства про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом доповнила Кримінальний кодекс згідно із Законом України від 16.01.2003 р. N 430-IV.

Вона спрямована на покарання таких дій, як повторне умисне подання інформації про фінансові операції або повторне умисне подання завідомо недостовірної інформації про фінансові операції, які підлягають внутрішньому або обов'язковому фінансовому моніторингу, спеціально уповноваженому органу виконавчої влади з питань фінансового моніторингу та незаконне розголошення у будь-якому вигляді інформації, яка нада-

ється спеціально уповноваженому органу виконавчої влади з питань фінансового моніторингу, особою, якій ця інформація стала відома у зв'язку з професійною або службовою діяльністю. Суб'єктами цього злочину є посадові особи суб'єктів фінансового моніторингу, які не надали інформацію про підозрілі фінансові операції до ДФМ, або її розголосили.

Кримінальним кодексом встановлено список так званих основних злочинів, унаслідок учинення яких можуть бути легалізовані прибутки. Відповідно до українського законодавства, у цей перелік входять усі злочини, за вчинення яких Кримінальний кодекс передбачає покарання у виді позбавлення волі на термін від трьох років. У цей список не ввійшли правопорушення, передбачені статтями 207 і 212 – «Ухилення від повернення виторгу в іноземній валюті» і «Ухилення від сплати податків, зборів і інших обов'язкових платежів» відповідно.

Відповідно до нової редакції статті 209 легалізація прибутків, отриманих злочинним шляхом, вважається зробленою в значних розмірах, якщо об'єктом злочину стали цінності на суму, що перевищує 6 тисяч неоподаткованих мінімумів доходів громадян (за станом на 1.04.2003 – 102 тисяча гривень). Для злочинів, скоєних в особливо значних розмірах, цей поріг складає 18 тисяч неоподаткованих мінімальних прибутків, тобто 306 тисяч гривень.

Всі вищезгадані нормативно-правові акти лягли в основу «Програми протидії легалізації відмиванню прибутків, отриманих злочинним шляхом, на 2003 рік», метою якої є продовження роботи над створенням ефективної системи протидії відмиванню грошей і усунення причин і умов, що спричинили за собою застосування санкцій FATF проти України. Реалізація цієї програми багато в чому обумовить ефективність заходів щодо боротьби з легалізацією прибутків, отриманих злочинним шляхом.

Список літератури: 1. Закон України № 738/97-ВР от 17 декабря 1997 года «О ратификации Конвенции об отмывании, выявлении, изъятии и конфискации доходов от преступной деятельности». 2. Конвенция об отмывании, выявлении, изъятии и конфискации доходов от преступной деятельности. Страсбург, 8 ноября 1990 г. 3. Совместное постановление Кабинета Министров Украины и Национального Банка Украины от 28.08.2001 года № 1124 «О Сорока рекомендациях Группы разработки финансовых методов борьбы с отмыванием денег (FATF)». 4. Закон Украины № 249-IV от 28 ноября 2002 года «О предупреждении и противодействии легализации (отмыванию) доходов, полученных преступным путем». 5. Закон Украины № 485-IV от 6 февраля 2003 года «О внесении изменений в некоторые законы Украины по вопросам предупреждения использования банков и других финансовых учреждений с целью легализации (отмывания) доходов, полученных преступным путем». 6. Закон України «Про банки і банківську діяльність» // ВРВ. 2001. № 5–6. Ст.30. 7. Закон України «Про фінансові послуги і державне регулювання ринків фінансових послуг» // ВВР. 2001. №32. Ст.1457. 8. Кримінальний кодекс України: Науково-практичний коментар. К., 2003. 9. Цивільний науково-практичний коментар. К., 2003.

Надійшла до редколегії 10.06.03